

FONS JOSEP PASQUAL I PRATS

---

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

- 1.1. AMGi (Arxiu Municipal de Girona)
- 1.2. Fons Josep Pascual i Prats
- 1.3. 1620-1978 (predomina 1854 – 1931).
- 1.4. Fons
- 1.5. 4,2 ml (42 capsos), documentació en suport paper; 1.740 llibres, revistes i fullets

2. ÀREA DE CONTEXT

- 2.1. Josep Pascual i Prats.
- 2.2. Josep Pascual i Prats (Girona, 1854-1931). Metge i publicista. Fill de Juan Pascual i de Paula Prats i germà de Francisco Pascual. No es va casar i morí sense descendència. Cursà estudis de medicina a la Facultat de Barcelona i es va graduar a la de Madrid el maig de 1875. A l'agost d'aquest any ingressà al Cos de Sanitat Militar com a metge provisional, concretament a la divisió de Guipúscoa de l'Exèrcit del Nord. Per la seva participació a l'acció de Choritoquieta contra las forces carlistes, li fou concedida la creu de primera classe de l'orde militar de San Fernando. A partir de 1876 va obtenir la llicència il·limitada, de tal manera que passà a la reserva. A continuació se l'autoritzà per marxar a París durant un any per ampliar els estudis de medicina. El 1879 deixà el Cos de Sanitat Militar i el 1880 aconseguí la plaça de metge forense del Partit de Girona. El 1885 guanyà per oposició la plaça de metge de segona classe a l'hospital de Santa Caterina de Girona. Tres anys més tard ascendí a metge de primera classe arran de la defunció del doctor Porcalla i Diomer. També fou metge forense, degà del Cos Facultatiu de la Beneficència Provincial i conservador del museu de Sant Pere de Galligans. El 1894 – en col·laboració amb altres metges gironins – fundà el Sindicat de Metges de la Província de Girona. El projecte d'Estatuts del Sindicat fou aprovat pel Govern Civil de Girona el novembre de 1894 i un mes després era reconegut oficialment, donant-li caràcter de corporació. A partir de 1896 el Sindicat publicà un Butlletí informatiu de periodicitat mensual, que acabà per convertir-se en el mitjà de comunicació del Col·legi de Metges. El 1896 – arran de l'Assemblea anual celebrada a la Bisbal – Pascual i Prats fou nomenat president del Sindicat. El Decret de Col·legiació Obligatòria de 12 d'abril de 1898 transformà el Sindicat en un Col·legi professional, i Pascual i Prats fou nomenat president de la nova corporació, en la seva primera Junta General ordinària del 30 de gener de 1899. En aquest càrrec s'hi va mantenir fins al juny de 1922. Des de la Presidència del Col·legi, Pascual i Prats desplegà una gran activitat professional. Així, fou un dels promotors de l'Assemblea de Col·legis de Metges que se celebrà a Saragossa el 1905. També va tenir la iniciativa d'invitar als metges espanyols a remetre a Santiago Ramón y Cajal una targeta postal de reconeixement en motiu de la concessió de la medalla d'or de la Acadèmia de Ciències de Berlín. Fou, així mateix, instigador de les Assemblees anuals que celebrà el Sindicat de Girona. Al llarg de la seva carrera professional va ocupar diversos càrrecs d'índole diversa. El 1906 va ser nomenat vocal tècnic de la Junta Provincial de Reformes Socials de Girona a proposta de la Reial Acadèmia de Medicina de Madrid; el 1907 vocal de la Junta de Protecció de la Infància i secretari administrador de la Junta Provincial de Beneficència; el 1916 acadèmic corresponent per la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona i el 1917 per la Reial Acadèmia d'Història a petició de la Comissió de Monuments de Girona; finalment, el 1919 vocal de la Comissió Mixta de Reclutament. Igualment, Josep Pascual ocupà algunes presidències honorífiques en motiu de reunions científico-mèdiques: com per exemple el 9è Congrés Internacional d'Higiene i Demografia (Madrid, 1896); el 1r Congrés Internacional de Deontologia i Medicina professional (París, 1900); i el 4t Congrés de Metges de Llengua Catalana (Girona, 1921). En el 9è Congrés Internacional d'Hidrologia, Climatologia i Geografia (Madrid, 1914), va merèixer una menció especial per les seves aportacions a aquesta especialitat. L'activitat com a publicista va començar abans de la seva carrera com a metge, tal i com demostren les publicacions entre 1878 i 1892 a la *Revista de Girona*, de temàtiques tan variades com l'arqueologia o les malalties de vinyes. Tanmateix, la producció més

reconeguda de Josep Pascual són les publicacions de medicina en forma de fullets i comunicacions presentades a congressos científics. Un primer camp el constitueix la demografia sanitària i l'higiene hospitalària. Un exemple en són els quatre articles que va escriure en col·laboració amb Joaquim Botet i Sisó sobre la demografia mèdica de Girona del quadrienni 1879-1882 intitulats *Demografía. Gerona*. Sobre la bibliografia mèdica, Pascual i Prats va escriure el 1895 *Notas para una bibliografía médica de la provincia de Gerona*, amb la que va obtenir el premi Dr. José Porcalla y Diomer, convocat per l'Associació Literària de Girona. Dintre d'aquesta temàtica hi ha l'obra més reconeguda, l'*Index Medicus Hispanus* (1904-1906), el primer repertori de bibliografia mèdica d'àmbit estatal a Espanya. Com a resultat de la seva tasca en el camp de la medicina forense, Pascual publicà treballs mèdico-legals. Per exemple la comunicació que presentà al 14è Congrés Internacional de Medicina celebrat a Madrid el 1903 anomenada "Criterio médico-legal para precisar (sic) la importancia de las lesiones", o el fullet de 1918 *Necesidad de reformar la prueba pericial médica, en los procedimientos judiciales*, o bé *Relaciones del médico con la Administración de Justicia... Discurso leído en la tercera Asamblea del Sindicato Médico de la provincia de Gerona, celebrada en Olot el 27 de septiembre de 1897*. També va escriure dues publicacions científiques relatives a la hidrologia mèdica. La primera la va escriure en col·laboració amb el catedràtic d'Anàlisis Químiques de la Facultat de Farmàcia de Barcelona José Casares y Gil. La part de Josep Pascual era intitulada "Notas para el estudio del agua de Vilarroja (Font de la Pólvora)" (1902). La segona es tracta de la *Fuente de Miralles. San Daniel (Gerona). Apuntes médico-histórico del manantial Font d'en Miralles. San Daniel (Gerona)*, en la que exposà els resultats de l'estudi mèdic sobre les aigües de la font de Vila-roja. Relatiu als problemes de la clínica, Pascual va publicar el 1914 *Sobre la acción del suero antidiftérico en la pulmonía. Revista Clínica de Madrid*. Altres obres que va escriure són *Sindicato Médico de la provincia de Gerona* (1879) i *El reclutamiento para el servicio de las armas en la provincia de Gerona en 1896 y 1897* (1898).

- 2.3. Josep Pascual i Prats disposà en el testament la donació del fons a l'Ajuntament de Girona. Primer va estar a la quarta planta de l'Ajuntament i després es traslladà a l'Arxiu Municipal de Girona, a la Placeta de l'Institut Vell.
- 2.4. Donació a l'Ajuntament de Girona el 1931.

3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

- 3.1. El fons està format per documentació personal, professional i de biblioteca. La correspondència és el tipus de documentació més voluminosa, tant la personal com la professional.
La secció d'Activitat personal i familiar està constituïda principalment per la correspondència familiar i personal. A la primera hi trobem la correspondència emesa i rebuda amb el seu pare Juan Pascual, el seu germà Francisco i, en menor mesura, amb la seva mare Paula Prats Font. També n'hi ha amb altres familiars com cosines o oncles. En aquesta sèrie també hi ha correspondència entre tercers, sobretot entre el seu pare i el seu germà. La segona sèrie de correspondència d'aquesta secció està constituïda per la correspondència personal que no és de caràcter familiar. Igual que l'anterior, també n'hi ha entre terceres persones. Finalment, en aquesta secció hi ha la sèrie de documentació acadèmica, constituïda per quaderns amb apunts de diferents assignatures de Josep Pascual i el seu germà Francisco, i la sèrie Testament que inclou una fotocòpia del testament autèntic de Josep Pascual, redactat al 1924, juntament amb un certificat d'extracció de la inscripció de defunció i la fotocòpia del certificat de la Direcció General dels Registres i del Notari respecte quan es va redactar el testament.
La secció d'Activitat professional, igual que la secció anterior, està integrada, predominantment, per correspondència. En aquest cas, però, a més de la correspondència hi ha oficis. La documentació està relacionada amb el Col·legi de Metges de Girona, la Comissió Mixta de Reclutament, l'Hospital Provincial de Girona, la Junta de Protecció a la Infància, la Inspecció de Sanitat, la Junta Provincial de Sanitat i com a metge forense. A més de la correspondència i els oficis, també hi ha altra documentació com informes, formularis, etc. En aquesta mateixa secció hi trobem documentació de tipus judicial relacionada amb recursos d'alçada en els que Josep Pascual va intervenir. Així com obra manuscrita i impresa de la seva activitat com a publicista. Alhora, la secció inclou la documentació relativa a l'assistència a congressos,

relacions de membres del Col·legi de Metges de Girona i diverses titulacions i nomenaments.

Finalment, la secció de la Biblioteca està formada per la sèrie Monografies i articles que inclou articles, opuscles, cartes obertes, etc. d'altres autors, tant manuscrits com impresos, així com memòries de l'Hospital Provincial. A la sèrie d'Heremoteca hi trobem circulars del Col·legi de Metges, butlletins del mateix, l'Index Medicus Hispanus i actes de les assemblees del Col·legi. Alhora, hi ha la sèrie de reculls de premsa i la col·lecció. Aquesta darrera està integrada per la sèrie de Documentació d'arxiu, on hi trobem documentació col·leccionada - en la que hi ha inclòs el document més antic de 1620 - i la sèrie de postals i impresos, que inclou unes postals amb les províncies espanyoles estampades i uns impresos amb retrats i dades professionals de metges francesos i espanyols. També conté diversos goigs, cobles i oracions.

L'interès de la documentació rau principalment en dos aspectes. Per una banda, estudiar la figura de Josep Pascual, atès que podem conèixer el seu entorn familiar, social i professional. De l'altra, relatiu al gremi dels metges, atès que reflecteix com es van articular a través de col·legis i van buscar el reconeixement de les institucions públiques. També aporta dades sobre la lluita contra l'intrusisme laboral, així com de la celebració de congressos i butlletins per tal d'intercanviar coneixements i pràctiques medicinals. Perifèricament, hi ha correspondència que fa referència al conflicte que va sorgir a l'hora de publicar el *Butlletí Mensual del Col·legi de Metges de la Província de Girona* en català.

A més, els fons conté un quadern de cartes de professió del Convent de Sant Agustí de Girona (1620-1825) i altra documentació moderna i contemporània que forma part de la col·lecció de Josep Pascual.

- 3.2. No s'ha aplicat avaluació i tria documental.
- 3.3. No es preveuen ingressos addicionals al fons. Es tracta d'un fons tancat.
- 3.4. En una primera intervenció es va realitzar un inventari del fons i es va reinstal·lar en carpetes i aquestes dins de caps de arxiu convencionals. Prèviament s'havia catalogat el fons bibliogràfic i hemerogràfic.

A la darrera intervenció s'ha catalogat la correspondència, s'ha revisat l'inventari i s'ha adaptat el quadre de classificació als estàndards de l'Arxiu Municipal de Girona, reclassificant, si ha estat convenient, la documentació. També s'ha incorporat al fons documentació pendent d'entrar a l'inventari, la corresponent a les camises 1194-1198 i els títols i diplomes.

La documentació s'ha classificat per funcions i activitats del productor seguint el següent quadre de classificació:

ACTIVITAT PERSONAL I FAMILIAR

- Correspondència familiar
- Correspondència personal
  - Invitacions a actes
- Documentació acadèmica
- Testament

ACTIVITAT PROFESSIONAL

- Col·legi de Metges de Girona
- Comissió Mixta de Reclutament
  - Notificacions
- Metge forense
- Hospital provincial
  - Deganat
  - Cos facultatiu
  - Manicomi provincial
  - General
- Junta de Protecció a la Infància
- Inspecció de Sanitat
  - Inspecció municipal de sanitat
  - Inspecció provincial de sanitat
- Junta Provincial de Sanitat

Correspondència general
Postals publicitàries
Publicitat
Activitat judicial
Estudis i publicacions
Obra impresa
Obra manuscrita
Participació a congressos
Relacions de membres del Col·legi de Metges de Girona
Títols i nomenaments

BIBLIOTECA

Monografies i articles
Obra manuscrita
Obra impresa
Memòries Hospital Provincial
Hemeroteca
Circulars Col·legi de Metges
Butlletí Mensual del Col·legi de Metges
Index Medicus Hispanus
Butlletins de les Assemblees del Col·legi de Metges
Dossiers i reculls de premsa
Col·lecció
Documents d'arxiu
Postals i impresos

4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

- 4.1. Es tracta de documentació de naturalesa privada. El seu accés és lliure d'acord amb el marc legal aplicable sobre el patrimoni documental i la protecció de dades de caràcter personal.
- 4.2. Les reproduccions s'hauran de realitzar d'acord amb la normativa de l'Arxiu Municipal de Girona.
- 4.3. La llengua majoritària utilitzada en la documentació és el castellà. També hi ha alguns documents en català i francès. Puntualment en anglès, neerlandès, àrab, alemany, hongarès, portuguès i rus.
- 4.4. La documentació presenta un bon estat de conservació.
- 4.5. Existeix un instrument de descripció a nivell d'inventari del fons i un catàleg de la correspondència.

5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

- 5.1. Els originals es troben a l'Arxiu Municipal de Girona.
- 5.3. A l'AMGi hi ha documentació relacionada a la sèrie Expedients de lleves, perquè Josep Pascual Prats va participar en les Comissions de Reclutament de la ciutat de Girona. Al Servicio Histórico militar. Archivo General Militar de Segovia (Sección 1.a, Legajo P-637), també podem trobar dades sobre la seva activitat militar.
- 5.4. Bibliografia:
  - GIRONELLA, Pere. *Història del Col·legi de Metges de Girona*. Manuscrit conservat a la Biblioteca del Col·legi.
  - JULIÀ FIGUERAS, Benet. *Doctor Josep Pascual i Prats: 1854-1931. Primer president del Col·legi Oficial de Metges de Girona*. Barcelona: Eix, 1994.
  - Memòria de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona 1986-1989*. Ajuntament de Girona, p. 5.
  - MENÉNDEZ NAVARRO, Alfredo; OLAGÜE DE ROS, Guillermo de; PULGAR ENCINAS, Rosa María. "Josep Pascual i Prats (1854-1931) y el *Index Medicus Hispanus* (1904-1906): una contribución española en los inicios de la documentación científica". *Dynamis*. Granada: Universidad de Granada, 1990, p. 209-254.
  - PASCUAL CARBÓ, Pompeio. "Fortuna i desventura de D. Pascual i Prats". *Revista de Girona*. Núm. 75 (Girona, 1976), p. 191-195.

- PLA CARGOL, Joaquim. *Biografías gerundenses. Gerona y sus comarcas*, (Biblioteca gerundense de estudios e investigaciones). Girona: Dalmau Carles Pla, 1948, p.76 - 77.
- SAU SANTALÓ, Joan; "Biografía del Dr. J. Pascual i Prats". *Comunicació en el VII Congrés de Metges de Llengua Catalana*, 1932.
- RIURÓ, Francesc. *Notes de l'activitat del Dr. Pascual en la Comissió de Monuments. Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*. Barcelona: Editorial Espasa Calpe. Vol XLII. P. 494.

6. ÀREA DE NOTES

- 6.1. La datació extrema de l'any 1620 es deu a l'existència d'un manuscrit recollit per Josep Pascual i datat en aquesta època. La datació de 1978 és la incorporació al fons d'una fotocòpia del seu testament. També hi ha unes cartes de 1966 que les va incorporar l'arxiver Lluís Batlle Prats.

7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

- 7.1. Revisió de l'inventari del fons i catàleg de la correspondència a càrrec d'Eduard Pons Ramos. Supervisió: Anna Gironella (Direcció: Joan Boadas, Lluís-Esteve Casellas).
- 7.2. Descripció realitzada segons les recomanacions de la norma ISAD-G, segona edició.
- 7.3. Abril 2013.